

ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส

เจิมจิต สแนชเชล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

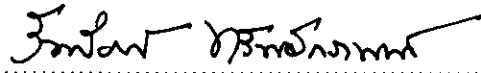
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ ของ เจิมจิต สเนชแซล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์



..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

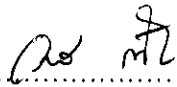

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วารี กังใจ)


..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. รวีวรรณ เผ่ากัณหา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

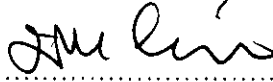

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวัญใจ อานาจสัตย์เชื้อ)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วารี กังใจ)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพา


..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 30 เดือน มีนาคมพ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิภรณ์
ทรัพย์กรานนท์ ประธานคณะกรรมการควบคุมปริญญาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาริ
กังใจ และ ดร.รวีวรรณ เผ่ากัณหา คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา
แนะแนวทางที่ถูกต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึก
ซาบซึ้งในความกรุณาของท่านทั้งสามเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ อำนางสัจย์ชื่อ ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงศ์นาม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้
กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่สนับสนุนทุนการศึกษา ขอบคุณน้องชายที่ดูแลด้าน
ยานพาหนะรับ-ส่ง ขอบคุณ PETER AND HARRY ที่ให้กำลังใจ

ขอขอบคุณ คุณกาญจนา ไทยเจริญ คุณชวนชม พิษพันธ์ไพศาล คุณเยาวรัตน์ จันทร์วิชัย
ที่กรุณาอนุเคราะห์เครื่องมือวิจัย

ขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านในจังหวัดสมุทรปราการที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินทุกคนที่อดทน
และอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนตารางปฏิบัติงาน ขอบคุณ คุณจิราพร สิงห์เสนี ที่ให้
ความช่วยเหลือเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล ขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพาที่ช่วยหาข้อมูล และพิมพ์วิทยานิพนธ์

และที่สำคัญขอขอบพระคุณผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

เจิมจิต สแนชแซล

46910146: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้สูงอายุ; พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คำสำคัญ: ภาวะซึมเศร้า/ ผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส

เจิมจิต สแนชเชล: ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส

(PREDICTIVE FACTORS OF DEPRESSION AMONG ELDERLY PEOPLE WHO HAVE LOST THEIR SPOUSES) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รัชนิภรณ์ ทรัพย์กรานนท์, Ph.D., วาริ กังใจ, พย.ค. 96 หน้า. ปี พ.ศ. 2551.

การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะซึมเศร้า และตัวทำนายของภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส จากปัจจัยคัดสรร ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่สูญเสียคู่สมรส การรับรู้ภาวะสุขภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม และความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรสจำนวน 170 ราย ในจังหวัดสมุทรปราการ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามแบบวัดข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดการรับรู้ภาวะสุขภาพ แบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัว แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส แบบวัดการมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม แบบวัดความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และแบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุของไทย (Thai Geriatric Depression Scale: TGDS) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ โดยใช้เทคนิคแบบขั้นตอน (Stepwise Multi Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นตัวแปรทำนายภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส ได้ร้อยละ 11.7 ($R^2 = .117, p < .05$) โดยสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรสมากที่สุด และจากการศึกษาคั้งนี้ สามารถเขียนสมการในการทำนายภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรสในรูปคะแนนดิบได้ โดยสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทางลบกับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส คั้งนี้

ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส $' = 25.240 - .241$ (สัมพันธภาพในครอบครัว)

46910146: MAJOR: GERONTOLOGICAL NURSING; M.N.S. (GERONTOLOGICAL NURSING)

KEYWORDS: DEPRESSION/ ELDERLY WHO HAVE LOST THEIR SPOUSES

CHERMCHIT SNASHALL: PREDICTIVE FACTORS OF DEPRESSION AMONG ELDERLY PEOPLE WHO HAVE LOST THEIR SPOUSES. ADVISORY COMMITTEE: RARCHARNEEPORN SUBGRANON, Ph.D., WAREE KANGCHAI, D.N.S. 96 P. 2008.

The aims of this research were: a) to examine depression among the elderly people who lost their spouses; and b) to study predictive factors of depression which consisted of demographic-socioeconomic variables (age, gender, education, income, years of spouse, loss, perceived health status, number of family members, family relationships, couple relationships, social interaction, and activities of daily living). The samples were 170 elderly people who lost their spouses in Samutprakarn Province. Data were collected by using structured questionnaires. The Thai Geriatric Depression Scale was used to measure depression. Stepwise multiple regression was utilized to identify predictors of depression.

The results indicated that family relationships were significant factor that could cooperatively predict the depression among the elderly at 11.7 percent ($R^2 = .117$, $p < .05$). Family relationship was found to be the most influential factor in predicting depression among the elderly who lost their spouses. The standardized equation showed that family relationships were positively correlated with depression, whereas family relationships were negatively correlated with depression. The equation was:

$$\text{Depression among elderly who lost their spouses} = 25.240 - .241 (\text{Family relationships})$$

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัยและเหตุผลสนับสนุน.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการสูญเสียคู่สมรส.....	30
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
รูปแบบการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	67
สรุปผลการวิจัย.....	67
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	69
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	70
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	80
ภาคผนวก ก.....	81
ภาคผนวก ข.....	83
ภาคผนวก ค.....	86
ภาคผนวก ง.....	94
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	96

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส.....	61
2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวแปรเกณฑ์ คือ ภาวะซึมเศร้าของ ผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส.....	62
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย โดยแสดงในรูปเมตริก สหสัมพันธ์ (Correlatation Matrix).....	64
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวทำนายกับตัวแปรเกณฑ์ คือ ภาวะซึมเศร้า ของผู้สูงอายุที่สูญเสียคู่สมรส.....	65

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	13
2 The Dynamics of Depression using the Transactional Model of Stress/ Adaptation.....	17
3 คำนวณจำนวนตัวอย่างจากแต่ละเขต คัดตามสัดส่วนของประชากร.....	51

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University